

Ἄμα τῆ οὕτω γενομένη πανηγυρικῆ ἀνακηρύξει τῆς ἐπαναστάσεως δύο Σπετσιώτικα πλοία, κυβερνώμενα ὑπὸ τῆς Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας καὶ τοῦ Μανώλη Δ. Λαζάρου ἔσπευσαν πρῶτα ὅπως ἀποκλείσωσι κατὰ θάλασσαν τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου, ὅπερ οἱ περίοικοι Ἕλληνες ἤρξαντο πολιορκοῦντες ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀπὸ τῆς 4^{ης} Ἀπριλίου τοῦ 1821· ὁ δὲ Γκίκας Μπότασης μετ' ἀφθόνων πολεμικῶν ἐφοδίων, ἐπὶ κεφαλῆς Σπετσιωτῶν καὶ Κρανιδιωτῶν ἐπικούρων, προσήλθε πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πολιορκητῶν τῆς ξηρᾶς.

Ἡ Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, ἅμα καταπλεύσασα πρὸ τοῦ Ναυπλίου, ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν ἔναντι αὐτοῦ ὄρμον τῆς Λέρνης, τοὺς Μύλους, καὶ ἐκεῖθεν ἔφιππος καὶ ὄπλοφοροῦσα ἐπεσκέφθη τὸ παρὰ τὸ χωρίον Χαιδάριον στρατόπεδον τῶν πολιορκητῶν, κομίζουσα αὐτοῖς δύο μικρὰ πυροβόλα καὶ ἱκανὴν ποσότητα πυρίτιδος καὶ μολύβδου, ὧν ἔστερουντο. Τὸ ἀνδρικὸν ὄλωσ παράστημα τῆς ὑπερόχου ταύτης γυναικός, ἡ ἐπιβολὴ καὶ τὸ ἀρεϊμάνιον τοῦ ἤθους αὐτῆς κατέπληξαν, ὡς ἦν ἐπόμενον, τοὺς ἀξέστους καὶ ἡκιστα πολεμικοὺς πολιορκητὰς τῶν περιχώρων καὶ μεγάλως ἐνεθάρρουνον αὐτούς. Ἡ Μπουμπουλίνα ἀναχωροῦσα ἀφήκεν εἰς τοὺς πολιορκητὰς μικρὰν ἐπικουρίαν ναυτῶν, ἰδίᾳ πρὸς χειρισμὸν τῶν πυροβόλων, ὑπὸ τὸν υἱὸν αὐτῆς Γιάννον· οὗτος μετὰ τινὰς ἡμέρας, τῆ 24^ῃ Ἀπριλίου 1821, ἔπεσε πρὸ τοῦ Ἄργους ἀνδρείως μαχόμενος κατὰ τῆς στρατιᾶς τοῦ Μουσταφᾶ-Μπέη, κεχαγιά τοῦ Πασᾶ τῆς Πελοποννήσου Κιοσὲ Μεχμέτ, ὃν ὁ τέως Ἄρχων τῆς χώρας Χουροῖτ-Πασᾶς εἶχεν ἀποστελεῖ εἰς Τριπολιτοᾶν ἐξ Ἰωαννίνων πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν ἀπειλουμένης πρωτευούσης τοῦ Μωρέως καὶ σωτηρίαν τῶν ἐν αὐτῇ ἐγκεκλεισμένων χαρεμίων αὐτοῦ.

Τὸν θάνατον τοῦ προσφιλοῦς αὐτῆ υἱοῦ Γιάννου ἐκδικουμένη ἡ Μπουμπουλίνα ἀνήλθεν εἰς Τριπολιτοᾶν, ἔνθα εἶχεν ἐγκλεισθῆ ὁ Μουσταφᾶ-Μπέης, ὅπως ἐνισχύσῃ τοὺς Ἕλληνας πολιορκητὰς. Ἐνταῦθα ἐγνώρισε καὶ στενῶτατα συνεδέθη μετὰ

ΕΛΛΗΝΟ - ΑΛΒΑΝΟΣ ΟΠΛΑΡΧΗΣΟΣ
ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

(Έκ τῆς συλλογῆς εἰκόνων τοῦ Γ. Παρρέ).

των επιφανεστερων οπλαρχηγων και Καπεταναίων της Ἀρκαδίας, των αρχαίων Κλεφτών, εις τας φλέβας των οποίων αφθονον ἔρρεε τὸ ἀρτίον αἷμα των διασήμεων Ἑλληνο-Ἑλλήνων Στρατιωτῶν τοῦ μεσαίωρος. Ἐνταῦθα ἡ ἀκαταπόνητος Σπετοιώτις ἡρώϊς παρέμεινε μετέχουσα των δεινῶν τοῦ πολέμου μέχρι των τελευταίων ἡμερῶν τῆς πολιορκίας· ὅτε δὲ ἡ πρωτεύουσα τοῦ Μωρέως περιῦλθεν εις τας χείρας των Ἑλλήνων, ἐν τοῖς πρώτοις εἰσῆλθε καὶ αὐτὴ ἔφιππος καὶ ὄπλοφοροῦσα εις τὴν ἀλωθείσαν πόλιν παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, μεθ' οὗ καὶ στενωτέρου συνεδέθη βραδυτέρον, μνηστεύουσα τὴν νεωτέραν αὐτῆς θυγατέρα Ἑλένην μετὰ τοῦ Πάνου, πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ ἐνδόξου Ἀρχιστρατήγου.

« Ἡ Μπουμπουλίνα, ἡ νησιώτισσα αὐτὴ καὶ Καπεταníσσα », κατὰ τὴν σύγχρονον μαρτυρίαν τοῦ Γεωργίου Βαδύγκτων, « ἐγεν- » νῆθη ἐν Ἰθρᾷ, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ σύζυγος αὐτῆς, τοῦ ὁποῦ τοὺς » μέγαν περιουσίαν ἐκληρονόμησε, κατήγετο ἐκ Σπετωῶν, ἡ » συνήθης αὐτῆς διαμονὴ ἦν ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ νῆσῳ. » Αὐτὴ ἀνέπτυξε πολὺν ζῆλον ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ » ἐξώπλισε πολλὰ πλοία διὰ τὴν ναυτικὴν αὐτῆς ὑπηρεσίαν. » Συνεδέθη ἔνωρίς μετὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ μετέσχε· τῆς » ἀλώσεως τῆς Τριπολιτσᾶς, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὀλίγον μετὰ τὴν » κυρίαυσιν αὐτῆς, ἐνῶ τὸ αἷμα ἔρρεεν ἔτι εἰς τὰς ὁδοὺς, περι- » φερομένη ὡσεὶ ἐν θριάμβῳ ἔφιππος κατὰ τὸν τρόπον των » Ἀνατολιτῶν καὶ των Ἀμαζόνων. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην » ἐμνήστευσε τὴν ὀραίαν αὐτῆς θυγατέρα μετὰ τοῦ Καπετᾶν » Πάνου ἐνισχύουσα οὕτω τὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπιρροὴν αὐτῆς· » ἐνῶ ἐξ ἑτέρου καὶ ὁ γηραιὸς Κολοκοτρώνης διὰ τῆς συγγε- » νείας ταύτης ἀπέκτα τὴν ὑποστήριξιν ἰσχυρᾶς μερίδος των » Σπετωῶν ».

Ὀλίγον κατώτερα κατ' ἀριθμὸν των Ἰθραϊκῶν ἦσαν τὰ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ ἐθελουσίας ὑπηρετήσαντα τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα τῆς ἀνεξαρτησίας πλοία των Σπετσιωτῶν· αἱ δὲ

χρηματικά αὐτῶν θυσίαι· κατὰ τοὺς ἐπισήμους πίνακας τοῦ Κράτους ἀνήλθον εἰς 10.423.855 Γρῶσια.

Ἡ Ἀλβανικὴ φυλὴ, ἣς τὴν ἐπὶ πέντε ὄλας ἑκατονταετηρίδας ἐξέλιξιν ἐν ταῖς κυρίως Ἑλληνικαῖς χώραις καὶ τὴν ἐπὶ τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν πολεμικὴν ἀλκὴν τῶν Ἑλλήνων ἐπίβρασιν ἐπὶ βραχεὶ διεξήλθομεν ἐν τοῖς ἄνωθι, ἦν λαὸς ἀναντιρρήτως ὁμογενής, ἐκ τῆς αὐτῆς προελθὼν ἐθνολογικῆς ῥίζης, τῶν παναρχαίων Πελασγῶν:

«..... ὄσοι τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἔβαιον»¹,

καὶ οἵτινες, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Θουκυδίδης, ἐν τοῖς παλαιτάτοις χρόνοις ἐπεπόλασαν κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, κατέχοντες, πλὴν τῆς κυρίως Ἑλληνίδος γῆς,

«..... Τὴν τε Περραιβὴν γῆνα,

» Πίνδου τε ἰσπεύκεια, Παιόνων πέλας

» ὄρη τε Δωδωναῖα.....»².

Οἱ Ἀλβανοί, Albani λευκοί, (ὡς ἐκλήθησαν οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρχαίας Ἰλλυριδος ὑπὸ τῶν ἐναντι θεωμένων τὰ λευκὰ αὐτῶν ὄρη, Albos montes, Ἰταλῶν εἰς διαστολὴν τῶν ὁμόρων σκιερῶν Μαυροβουνίων, Monte-negrini), ὁμόθησκοι πάντες τότε τοῖς Ἑλλησι καὶ συγγενεῖς τὰ ἦθη καὶ τὴν γλῶσσαν, ἀθρόως κατελθόντες περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἸΔ' αἰῶνος εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἐκεῖθεν διασπαρέντες εἰς τὰς χώρας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου, δὲν ἠδύναντο, ὡς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν κατὰ τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα, ἢ νὰ συγκερασθῶσι καὶ συγχωνευθῶσι μετὰ τῶν ὑπερόχων κατὰ τὴν πνευματικὴν διάπλασιν καὶ τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις ἰθαγενῶν κατοίκων τῆς ἐνδόξου κλασικῆς γῆς· οὐχὶ ὡς οἱ παρίστριοι, οἵτε ἐκεῖθεν ἀκαταίσχυντοι καὶ ἀκόλαστοι μιγάδες τῆς ἀρχαίας

¹ Ὅμηρ. Ἰλ. Β. 681.

² Διοχῦλ. Ἰκάτω, στιχ. 256—258.

Δακίας και οί έντευθεν ἀειθάρβαροι και ἄγριοι ἐπιδρομείς τῆς Μυσίας, ὧν τὰ ἀχρεία και αἰμοχαρῆ ένστικτα οὔτε ἡ ἡμέρος και εἰρηνική τοῦ Εὐαγγελίου θρησκεία, ἤρπαρά τῶν Ἑλλήνων διδαχθεῖσα αὐτοῖς, οὔτε ἡ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ και κατ' ἐλάχιστον ἴσχυσε νά ἀμβλύνη. Οὕτως ἐπινεύσει τῆς Θείας Πρόνοίας ἐκ τῆς ἐθνολογικῆς ταύτης τῶν Ἑλλήνων και τῶν Ἀλεξανῶν συγκράσεως προήλθεν ἡ νεωτέρα Ἑλληνική γενεά, ἣτις ἀρχομένου τοῦ 10^{ου} αἰῶνος τσαούτας ἐπλήρωσε λαμπράς σελίδας ἐν ταῖς δέλοις τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας.

Ὑπό τοιούτων ἐλαυνόμενος ἰδεῶν περὶ τῆς ὁμογενείας και τῆς ἐνότητος τῆς Ἑλληνικῆς και τῆς Ἀλεανικῆς φυλῆς και ὁ ἀλήστου μνήμης πρῶτος τῶν Ἑλλήνων Βασιλεὺς Ὅθων, ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς βασιλείας Αὐτοῦ, εἰς ἀμέσους εὐρίσκατο σχέσεις και ἰδιαιτέρας διατίρει: συνεννοήσεις μετὰ τῶν ἐκεῖθεν τῶν Ἑλληνικῶν ὀρίων προκριτωτέρων Ἀλεανῶν φυλάρχων, Χριστιανῶν και Μωαμεθανῶν· πλὴν ἡ πολιτεία αὐτῆ τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου Ἡγεμόνος ἐπέπρωτο, κακῆ μείρα, νά ἐξεγείρη τὴν μὴνιν τῆς ἀείποτε πολυμηχάνου Ἀγγλικῆς διπλωματίας, ἣτις τέλος και ἐπέτυχε τὴν κατάλυσιν τῆς δυναστείας Αὐτοῦ.

(*Ἐργαρον κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1906*).

ΜΙΧ. Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ

Η ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΟΥ ΑΙΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΑΥΤΗΣ

[ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ]

Α'

Τὰς χώρας τῆς κυρίως Ἑλληνικῆς Χερσονήσου ἢ Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ὡς εἰθίσται νῦν νὰ ἀποκαλῆται, τὰς ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν δυναστείαν διατελούσας Θράκην, Μακεδονίαν καὶ Ἡπειρον, τὴν τε ἐντεῦθεν τῶν Κεραυνίων ὄρεων καὶ τὴν ἐκείθεν, τρεῖς κυρίως οἰκοῦσι λαοί, Τοῦρκοι, Ἕλληνες καὶ Ἀλβανοί, εἰς δύο διακεκριμένα διηρημένοι θρησκευόμενα, τὸ Χριστιανικὸν καὶ τὸ Μωαμεθανικόν. Πλὴν τούτων ἀνὰ τὰ βόρεια τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης διαμερίσματα εἰσὶ κατεσπαρμένοι καὶ Σλαυόφωνοι νομάδες, ὑπολείμματα τῶν ἀρχαίων Σκυθικῶν ἐπιδρομῶν, οἵτινες πρὸ τῆς διὰ τῶν Ῥωσικῶν ὄπλων δημιουργίας τῆς ἐκείθεν τοῦ Αἴμου Βουλγαρίας οὐδεμίαν ἔσχον ποτὲ συνεζῆσιν αὐτοτελοῦς ἐθνότητος· οὗτοι ἐν τούτοις ὡς διακριτικὸν χαρακτῆρα διατηροῦσιν ἀμείωτα ἔτι καὶ νῦν τὰ βάρβαρα καὶ αἰμοχαρῆ αὐτῶν ἔνστικτα, ἅτινα ἀπακόμισαν ἐκ τῶν οἰκείων στεππῶν μετὰ τῶν ἀγρίων θηρίων συναγελαζόμενοι.

Οἱ Τοῦρκοι, οἱ νῦν τὴν Χερσόνησον τοῦ Αἴμου οἰκοῦντες, δὲν εἶναι, κυρίως εἰπεῖν, μόνοι ἀποκλειστικῶς οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρειμανίων στρατηλατῶν τοῦ Ὀσμάν, οἵτινες ἀπὸ πέντε καὶ ἐπέκεινα ἑκατονταετηρίδων ἐπέδραμον καὶ κατέκτησαν ἄλλε-

παλλήλως τὰς χώρας τῶν Βυζαντινῶν Αυτοκρατόρων, ἀλλ' οἱ πλείοτεροι ἰθαγενεῖς, βίβη ἢ καὶ ἔκουσίως ἐξισλαμισθέντες κατὰ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐπικράτησιν. Ὁ Ἐρτογρούλ, τέταρτος υἱὸς τοῦ ἐκ Χοραζσάν τῆς κεντρικῆς Ἀσίας μεταναστεύσαντος Σουλεϊμάν Σουγκουρντεκίν, ὅτε, περιπλανώμενος τῆδε κάκεισε, ἐπωκίζετο ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῶν Σελτσούκων τοῦ Ἰκονίου Ἀλαεδδίν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς ἀνά τὰ Μελανὰ ὄρη τῆς Βιθυνίας πρὸς τὰ δυτικά μεθόρια τῆς Ἀγκύρας, ἤγειτο μόλις τετρακοσίων οἰκογενειῶν Ὀγούζων, οἵτινες ἀπετέλεσαν, οὕτως εἶπεν, τὸν πυρῆνα τοῦ ὑπὸ τοῦ Ὀσμάν, υἱοῦ τοῦ Ἐρτογρούλ, δημιουργηθέντος φερωνύμου Ὀσμανικοῦ ἢ Ὀθωμανικοῦ Κράτους.

Βεβαίως οἱ κατακλύσαντες τὰς εὐρείας τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους χώρας, οἵτινες καὶ μέχρι Βιέννης προέβησαν, δὲν ἠδύναντο νὰ ὦσι μόνοι οἱ ἐπίγονοι τῶν τετρακοσίων τούτων οἰκογενειῶν τῶν Ὀγούζων τοῦ Ἐρτογρούλ, ἀλλ' οἱ πλείονες ἰθαγενεῖς, οἵτινες ἠκολούθησαν τοὺς προελαύνοντας κατακτητὰς. Ἀπὸ τοῦ Μιχαὴλ Κοσσούφου, ἢ κατὰ τοὺς Τούρκους Ἱστοριογράφους Κεζέ - Μιχάλ, τοῦ περιπαλήτου τούτου ἀρχηγέτου τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Μιχάλογλου, ὅστις ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως ὁ δεξιὸς βραχίον καὶ συνεργάτης τοῦ Ὀσμάν, πληθὺς ἰθαγενῶν (ἐκτὸς τῶν Γενιτσάρων) συνέπραξεν εἰς τὸ μέγα ἔργον Αὐτοῦ καὶ τῶν διαδόχων Αὐτοῦ· οἱ πλείστοι τῶν πρώτων Βεζυρῶν καὶ Πασάδων, οἱ καὶ ἐπιφανέστεροι, ἦσαν ἰθαγενεῖς ἢ ἐξ ἰθαγενῶν. Ἐκ τῶν πέντε ἐπὶ παραδείγματι Βεζυρῶν τοῦ Πορθητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μωάμεθ τοῦ Β' οἱ δύο ἦσαν Ἀλβανοὶ καὶ οἱ ἕτεροι δύο Ἕλληνες· ὁ δὲ πάντων προσφιλέστερος, ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς Αὐτοῦ Μαχμουτ-Πασά, ἦν πρὸς τε πατρός καὶ μητρὸς τῶν τὰ προῖα φερόντων, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κριτοβούλου, υἱὸς Μιχαήλου· «ὁ δὲ γε πρὸς πατρός » πάμπαν αὐτῷ φιλαλινὸς καὶ τῆς Ἑλλάδος ἤρχε καὶ τῆ τοῦ» » Καίσαρος ἀξίῳ ἐξετίμητο ». Οὕτως ἐκτὸς πάσης ἀντιλογίας ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Μωαμεθανικὸς πληθυσμὸς τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ἀπετελέσθη κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν ἰθαγενῶν ὑπη-

κόνων τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, βία ἢ καὶ ἐκουσίως προσχωρησάντων εἰς τὴν θρησκείαν τῶν κρατούντων.

Οἱ Ἕλληνες ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν οἱ αὐτόχθονες κάτοικοι τῶν ἀνατολικῶν ἄκρων τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, ἀπὸ τρισχιλίων καὶ ἐπέκεινα ἐνιαυτῶν ποτίσαντες τὴν γῆν αὐτῆς διὰ τοῦ ἰδρώτος καὶ τοῦ πολυτίμου αὐτῶν αἵματος. Ἐκ τῆς πλήρους δόξης καὶ κλέους γωνίας ταύτης τῆς ὑψηλίου ἀνέδυσαν τὰ φῶτα καὶ αἱ παντοειδεῖς ἐπιστῆμαι, αἵτινες ἐξημέρωσαν καὶ ἐξεπολίτισαν τὸν βάρβαρον τότε λοιπὸν κόσμον.

Οἱ Ἕλληνες, φύσει κοσμοπολίται καὶ ἀνεξίθρησκοι, καὶ ὅτε διὰ τῶν ἀποικιῶν αὐτῶν ἐξίκοντο μέχρι τῶν περάτων τῆς Οἰκουμένης, καὶ ὅτε βραδύτερον διὰ τοῦ ξίφους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου διήλασαν νικηφόροι μέγα μέρος τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, οὐδέποτε ἐσκέφθησαν νὰ παραβιάσωσι τὰ ἔθνη καὶ τὰς συνειδήσεις τῶν κατακτηθέντων ποικίλων λαῶν. Ὁ Ἕλλην κατακτητῆς φείποτε ἐσεβάσθη καὶ τὸν Ἄμμωνα ἐν ταῖς ἐρήμοις τῆς Αἰγύπτου καὶ τὸν Ἄπιν ἐν τῷ ναῶ τοῦ Φθᾶ καὶ τὸν Ἰεχωῦδὰ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ τὰς ποικίλας πυρολατρικὰς θρησκείας τῶν διαφόρων λαῶν τοῦ καταλυθέντος ἀπεράντου Κράτους τοῦ Μεγάλου Βασιλέως· καὶ κατόπιν, ὅτε ὑπέκυψεν εἰς τὸν οἰδηρον τῆς Ῥώμης, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἑστία αὐτοῦ, τῇ κυρίως Ἑλλάδι, δὲν ἀπεστράφη τὴν λατρείαν τῶν ξένων θεῶν. Οὕτως ἐν μέσοις Ἀθήναις ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐν καθέβρυσεν ἡ πολιούχος Ἀθηναῖ, ἐνωτίσατο μετὰ περισσοῦς κατανύξεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εὐαγγελιζομένου τὸν Ἐσταυρωμένον Χριστόν· ἐν δὲ τῇ Κορίνθῳ, εἰς τὴν εὐρον ἄσουλον οἱ ἄρτι διαφυγόντες τὸ ξίφος τοῦ Ῥωμαίου Αὐτοκράτορος Τίτου Ἰουδαῖοι, ἠνέχθη τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὸν προσηλυτισμὸν εἰς τὴν καινοφανῆ ἐν Τριᾷδι Θεότητι.

Οἱ Ἄλβανοί, οἳ τε ἐντεῦθεν καὶ ἐκαίθεν τῶν Κερραυνίων ὀρέων τὴν Παλαιάν καὶ Νέαν Ἠπειρον οἰκοῦντας, τὴν ποτὲ

Ἰλλυριδα, οἱ ἐκ τῆς αὐτῆς μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐθνολογικῆς
ρίζης, τῶν Πελασγῶν, προερχόμενοι, ἐφ' ὅσον ἐτήρουν τὴν Χρι-
στιανικὴν αὐτῶν πίστιν, τὴν ὁποίαν κοινῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων
εὐηγγελίσαντο, ἀπετέλουν ἀπλοῦν γένος τῆς αὐτῆς ὁμοφυλίας,
τὰς αὐτὰς ἔχοντες παραδόσεις καὶ τοὺς αὐτοὺς ἐθνικοὺς πόθους,
ἀπλῶς διακρινόμενοι ἐκ τῆς ἐπιχωριαζούσης αὐτοῖς μητρικῆς
διαλέκτου. Ὅταν ὁμως, καὶ κατ' ἐξοχὴν οἱ ἐκείθεν τῶν Κεραυ-
νίων ὄρέων, ἀπέστησαν τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, διέστησαν
συγχρόνως ἐκ φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας πρὸς τοὺς ὁμογε-
νεῖς αὐτῶν Χριστιανοὺς καὶ λοιποὺς Ἕλληνας, ὡς τοῦτο ἐπρα-
ξαν ἀτυχῶς τότε καὶ πάντες οἱ τὰς ἀρχὰς τοῦ Κορανίου
ἀσπασθέντες.

Ἐξ ἐτέρου οἱ εἰς τὴν πάτριον αὐτῶν θρησκείαν ἀτρέπτως
ἐμμείναντες καὶ ἐξαιρέτως οἱ τὴν ἐντεῦθεν τῶν Κεραυνίων ὄρέων
οἰκοῦντες χώραν, τὴν Παλαιὰν Ἡπειρον, αἰείποτε συνεβίωσαν
μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ἐν κοινότητι δοκιμασιῶν καὶ ἀγώ-
νων ἐν πολλοῖς δ' ὑπῆρξαν οἱ ζηλωταὶ καὶ πρόμαχοι τῆς ἀνα-
ζωπυρήσεως καὶ ἐμφυχώσεως τοῦ καθεύδοντος Ἑλληνικοῦ φρο-
νήματος. Καὶ ὅσοι τούτων εἴτε κατὰ μικρὰς ὁμάδας ἢ καὶ ἀθρόως
κατὰ διαφόρους περιόδους μετέστησαν εἰς τὰς κυρίως Ἑλληνι-
κὰς χώρας, ταχέως συνεχωνεύθησαν μετὰ τῶν ἐπιχωρίων ὁμογε-
νῶν, οὐδαμῶς διακρινόμενοι. Μιάς τῶν μεταστάσεων τούτων, τῆς
σημαντικωτέρας ἴσως, τὴν ἐξέλιξιν ἐπὶ ἡμίσειαν ὄλην χιλιετηρίδα
ἔσχεν ὡς ἀντικείμενον ἢ προδημοσιευομένη «περὶ Ἀλβανῶν»
ἱστορικὴ ἡμῶν ἀνασκόπησις.

Β'

Οὐδεμίᾳ ἀπομένει ἀμφιβολία ὅτι ἡ κυρία αἰτία τοῦ φυλετισμοῦ
καὶ τῆς διαστάσεως τῶν διαφόρων ὁμογενῶν τῆς Ἑλληνικῆς Χερ-
σονήσου λαῶν, ἐξαιρέσει τῶν ὑπερβορείων ἐπιδρομῶν, ὑπῆρξεν
ἡ θρησκευτικὴ διαίρεσις. Ἄνευ τοῦ ἄκρου φανατισμοῦ καὶ τῆς

μισαλλοδοξίας, ἣν ἐνέπνευσεν ἀτυχῶς τὸ Κοράνιον εἰς τοὺς πιστοὺς αὐτῷ, Ἰσλάμ, οἱ Ἀσιανοὶ κατακτηταὶ τοῦ Βυζαντίου ταχέως ἤθελον ἀδελφωθῆ μετὰ τῶν κατακτηθέντων ἐπιχωρίων καὶ ἤθελον ἀποτελέσει νέον μέγα καὶ σφριγῶν Ἀνατολικὸν Κράτος ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τοῦ καταρρεύσαντος Βυζαντινοῦ, ὅπερ ἰσχυρὸν καὶ ἀκμαῖον ἐν μακρῷ χρόνῳ, ἤθελε διατηρήσει ἀκέραια τὰ σκῆπτρα ἐπὶ τῶν τριῶν τοῦ ποτὲ γνωστοῦ κόσμου ἠπειρίων. Τοιαῦται τοῦλάχιστον, ἐν ταῖς παραμοναῖς τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατ' αὐτήν, ἐπεκράτησαν ἐλπίδες παρά τισι τῶν Βυζαντινῶν Ἀρχόντων, διακηρυσσόσωντων, ὅτι «*κρείττοτερόν ἐστιν εἶδέναι φακιόλιον Τούρκου ἢ καλύπτραν Λαϊνικὴν*» ἐν τῇ πόλει τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοιαύτας ἐπεδείξατο καὶ αὐτὸς ὁ Πορθητῆς κατὰ τὰς πρώτας τῆς ἀλώσεως ἡμέρας διαθέσεις, αἵτινες δυστυχῶς διεστράφησαν ἐκ τοῦ φθόνου τῶν ἀξέστοιχων ἀκολουθῶν Αὐτοῦ. Ὡς μαρτυρεῖ σύγχρονος Ἱστοριογράφος (ὁ τῆς Ἰμβρου Ἀρχων Κριτόβουλος, τὰ μάλα ἀξιόπιστος καὶ πολλῆς παρὰ τῷ Πορθητῇ τυγχάνων τιμῆς καὶ ἐμπιστοσύνης), Μωάμεθ ὁ Β', οὗ τὴν ἱστορίαν τῶν ἄθλων συγγράψας εἰς Αὐτὸν ἀφιέρωσεν, *αἰεῖποτε περὶ τῶν Ἑλλήνων χρησιὰ ἐβουλεύετο* καὶ ὅτε εἰσελθὼν εἰς τὴν λεηλατηθεῖσαν ἀτυχῆ πόλιν, «*ἑώρα καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῶν οἰκιῶν καὶ τὴν παντελεῆ φθορὰν αὐτῆς καὶ τὸν ὄλεθρον, οἶκτος αὐτὸν εὐθύς ἐσῆγει καὶ μετὰμελος οὐ μικρὸς τῆς ἀπωλείας τε καὶ διαρπαγῆς καὶ δάκρυον ἀψῆκε τῶν ὀφθαλμῶν καὶ μέγα στενάξας τε καὶ περιπαθῆς, οἶαν, ἔφη, πόλιν ἐς διαρπαγὴν καὶ ἐρήμωσιν ἐδεδώκαμεν*» οὕτως ἔπαθε τὴν ψυχὴν».

«... Τὸν δὲ Νοταρᾶν καὶ τῆς πόλεως ἐπιστάτην ἐσκόπει » καταστῆσαι καὶ τοῦ συνοικισμοῦ ταύτης κύριον, ζυμβουλίᾳ χρησάμενος αὐτῷ πρότερον περὶ τούτου *ἀλλ' ἔφθησαν αὐτοὺς τὰ τοῦ φθόνου βέλη, βαλόντα καιρίαν, καὶ κυροῦνται θάνατος ἀδικος κατ' αὐτῶν*». Ἀναζητήσας δ' ὁ Μωάμεθ ἐν Ἀδριανουπόλει, ἔνθα ἐκρύπτετο, καὶ ἀνευρὼν ἄνδρα σοφὸν πάνυ καὶ θαυμαστόν, τὸν Γεννάδιον, κατέστησεν αὐτὸν Οἰκουμενικὸν Πατρι-

ἀρχὴν ἐν πάσῃ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ τιμῇ· «καὶ διαλέξεις πολλὰς
 » καὶ καλὰς περὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως καὶ Θεολογίας
 » ἐνδίδωσιν αὐτῷ ἐνώπιον Αὐτοῦ ἀδελῶς καὶ ἐλευθέρως ποιεῖσθαι,
 » Αὐτὸς φοιτῶν παρ' αὐτόν, ἄγων τε μεθ' Αὐτοῦ καὶ τοὺς παρ'
 » Αὐτῷ ἐντίμους τε καὶ σοφοὺς, τιμῶν κἂν τούτοις αὐτόν· οὕτως
 » οἶδεν ἀΐζεσθαι ἀνδρὸς ἀρετῆν, οὐ πολέμιος μόνον ἀλλὰ καὶ
 » τάξις πᾶσα Βασιλέως, φημί, καὶ δυναστῶν. Καὶ οὕτω ἐγὼ καὶ
 » τὴν Ἐκκλησίαν Χριστιανοῖς ἀποδίδωμι»¹.

Προφανῶς, ἄνευ τοῦ διαπνεύσαντος τὸν τρόπον ἀτυχοῦς θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ τῶν Τούρκων νικητῶν, οἱ ἔνεκεν τούτου φυγαδευθέντες ἀνὰ τὴν Ἑσπερίαν ἀπόστολοι καὶ φωτοδόται τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας Χριστιανοὶ δὲν ἤθελον καταδικάσει τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὸ σκότος. Οἱ Ἕλληνας σοφοὶ, καταλιπόντες τὰς Ἑλληνικὰς χώρας ἐν μεσοῦντι τῷ ΙΕ' αἰῶνι συνεπέα τῆς Τουρκικῆς ἐπιδρομῆς καὶ καταφυγόντες εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ πρῶτον, ὑπῆρξαν οἱ φορεῖς τῆς Ἀναγεννήσεως, ἥτις ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς Αὐλῆς τῶν Μεδίκων τῆς Φλωρεντίας, ὡς ἐξ ἀφετηρίας, διεσκεδάσθη καθ' ἅπασαν τὴν δυτικὴν Εὐρώπην. Ἡ ὑπὸ τούτων ἀποκάλυψις τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος, ἀγνωσμένων ἢ παραγνωριζομένων μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνὰ πᾶσαν τὴν Δύσιν, μετήγγισεν εἰς αὐτὴν οὐ μόνον τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ γράμματα, ἀποκαθαίρομενα οὕτω καὶ ἐμψυχούμενα ἐκ τῆς ἐπαφῆς πρὸς τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, ἀλλὰ καὶ τὰς καλὰς τέχνας, τὴν Γλυπτικὴν, τὴν Ζωγραφικὴν καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν, ἥτις τὸν ψυχρὸν Γοτθικὸν ρυθμὸν ὑποκατέστησε δι' ἑτέρου Ἑλληνογενοῦς, τοῦ ἐπικληθέντος «*ῥυθμοῦ τῆς Ἀναγεννήσεως*», style renaissance.

Ἄν Μωάμεθ ὁ Β' ἀπέστρεφε τὸ πρόσωπον ἀπὸ τὰς κακοβούλους εἰσηγήσεις ἀξέστον κολάκων, οἵτινες ὑπερέβαλλον Αὐτῷ τοὺς ἐκ τῶν κατακτηθέντων κινδύνους, ἂν ἀντὶ νὰ μετατρέψῃ

¹ Κριτοδούλου τοῦ Ἰμβριώτου Συγγραφῆς Ἱστοριῶν, Βιβλ. Α' 68, Β' 2 κλπ.

τὸν μεγαλοπρεπῆ Ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας εἰς τέμενος τοῦ Ἰολάμ, ἐσεβάζετο αὐτόν, ὡς ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος, ἂν μὴ ἡ μισαλλοδοξία καὶ ὁ φανατισμὸς τῶν κατακτητῶν ἐνέπνεε τὸν τρόπον εἰς τοῦς κατακτηθέντας, ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἐπιστῆμαι δὲν ἤθελον ἀποδημήσει καὶ ζητήσῃ ἀλλαγῆναι ἤρεμον στέγην, ἀλλ' ἐμμένουσαι εἰς τὴν παναρχαίαν αὐτῶν ἐστίαν εὐχερῶς ἤθελον μεταδώσει εἰς τοὺς ἄμαθεις καὶ ἀπλοικοὺς νικητὰς τὰς γνώσεις ἐκείνας, αἵτινες διαμορφοῦσι τοὺς λαοὺς καὶ συντηροῦσι τὰ ἔθνη.

Ἀναμφήριστον ἀποβαίνει ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν λεγεῶνων καταβληθεῖσα Ἑλλάς, ἡ ἐν οὐ μακρῷ χρόνῳ διὰ τῶν γραμμάτων αὐτῆς κάμψασα τὸν σῆληρον τῶν νικητῶν (οὐς τοσοῦτον ἀλογίστως ἤκτειρεν ὁ Κάτων), ὑπῆρξεν εὐεργετικῆ· διότι, ἄνευ τῆς ἐπιστῆμης τῶν Ἑλλήνων, ἡ δράσις τῆς Ῥώμης ταχέως ἤθελεν ἐξατμισθῆ χωρὶς νὰ καταλίπη ὀπισθεν αὐτῆς οὐδὲν ἴχνος διαβάσεως, ὡς τοῦτο ἐγένετο καὶ κατὰ τὰς τόσας ἄλλας παρελεύσεις τῶν διαφόρων τῆς Ἀσίας καὶ τῆς ἀρκτέας Εὐρώπης βαρβάρων λαῶν. Ὅπως ἡ Ἀσία, οὐ μόνον διὰ τοῦ ξίφους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σοφίας τοῦ Ἀριστοτέλους μεταμορφώθη καὶ ἀνεβίωσεν, οὕτω καὶ ὁ παρὰ τῆς Ῥώμης κατακτηθεὶς κόσμος διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος συνεσχέθη καὶ ἐξηνθρωπίσθη.

Γ'

Τὸ Ὄθωμανικὸν Κράτος, τὸ ὑπερμεσοῦντος τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ἐκ τῆς ἀφανείας προελθὼν καὶ τосαῦτα ἔργα ἀνδρείας καὶ δόξης ἐπιτελέσασα, κατέστη ὄντως ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἰσχυρὸς κολοσσὸς ἐπὶ τριῶν ἡπείρων ἐκτείνων τὰ θέμεθλα. Πλὴν, εὐθὺς ὡς ἀπετέλεσε μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκογενείας, ἤρξατο κατατριβόμενον καὶ ἐκπίπτων συντηρεῖται δέ, ἰδίᾳ κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τοῦ χρόνου, οὕτως εἰπεῖν κατ' ἀνοχὴν, (καὶ τοῦτο δέον νὰ κατανοήσωσι καλῶς οἱ διέποντες τὰς τύχας αὐτοῦ), ἐκ τοῦ

φόβου μὴ διὰ τῶν συντριμμάτων αὐτοῦ κατακλύσῃ τὴν λειπὴν Εὐρώπην. Τὸ αὐταρχικὸν καὶ θεοκρατικὸν αὐτοῦ πολίτευμα, δι' οὗ ηὐτύχησε καὶ ἔμεγαλοῦργησεν ἐν πολέμοις, δὲν ἠδύνατο ἐν εἰρήνῃ ἢ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν σίφιν καὶ τὴν ἀπροσύνθεσιν εὐθύς ἀμέσως· οὕτως, ἐνῶ εὐρίσκετο ἐτι εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1536, ἡ Γαλλία πρώτη καὶ μετ' αὐτὴν τὰ λοιπὰ Κράτη τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης ἀλλεπαλλήλως ἐπεδίωξαν καὶ ἐπέτυχον νὰ περιορίσωσι διὰ προστατευτικῶν συνθηκῶν, τῶν καλουμένων Capitulations, τὴν κυριαρχίαν τῶν Σουλτάνων ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς βιούντων ξένων ὑπηκόων, κατ' ἀπομίμησιν τῆς Γενούης καὶ τῆς Ἑνετίας ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀτυχῇ περιόδῳ τῆς Βυζαντινῆς αυτοκρατορίας. Ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ ἀφετηρία τῆς ὅσον ἀδόξου κατὰ τοσοῦτον καὶ ἐπισημοῦς εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Τουρκίας παρεμβάσεως τῶν ἰσχυρῶν τῆς Εὐρώπης, τῆς κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους μετατραπέσεως εἰς πλήρη κηδεμονίαν ἢ μᾶλλον ἀπαγόρευσιν, ἀπαγγελομένην συνήθως ὑπὸ τῶν ἀστοκῶν νόμων εἰς ἐκείνους τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἡ λάμπρις τοῦ λόγου ἐσδέσθη . . . καθ' ὃν μάλιστα χρόνον τὰ ἄρτι, ἐλέφ τῆς Εὐρώπης, δημιουργηθέντα Σλαυικὰ Κράτη τοῦ Αἴμου κατὰ πολὺ ὑπολείπονται τῆς Τουρκίας ἐν τε τῇ ἡμερώσει καὶ τῷ ἀνθρωπισμῷ.

Ἄν μετὰ τὸ πέρας τῶν κατακτητικῶν πολέμων τὸ Ὄθωμανικὸν Κράτος ἐν φρονήσει συνείχετο εἰς ἑαυτὸ, κατέλειπε τὸν θεοκρατισμὸν καὶ τὴν μισαλλοδοξίαν, παρηκολούθει τὰ λοιπὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη ἐν τῇ προόδῳ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἡμερώσεως, ἐβίου ἐν ἰσοτιμίᾳ μετὰ τῶν συνοικούντων λοιπῶν ἑτεροθρήσκων πλὴν ὁμογενῶν κατὰ τὸ πλεῖστον λαῶν, ἡ ἀνάμιξις τῆς Εὐρώπης εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτοῦ οὐδένα ἠδύνατο νὰ ἔχῃ λόγον ὑπεστάσεως· ἐνῶ σήμερον ἡ κυριαρχία τοῦ Σουλτάνου, καίτοι ἀπόλυτος, ἀποβαίνει προβληματικὴ καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐτι τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ, κανονιζομένη ἐκάστοτε κατὰ τὰς ὁρέξεις καὶ τὰ συμφέροντα τῶν διαφόρων τῆς Εὐρώπης Κυβερνήσεων.

Ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Σουλτάνου, κατ' ἀντίστροφον λόγον τῶν ἀλλαχοῦ κρατούντων, οἱ ἄλλοδαποὶ πλεονεκτοῦσι τῶν αὐτοχθόνων, ἀπολαύοντες ἐξαιρετικῶν προνομίων ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἐπιχωρίων. Καὶ ἐπειδὴ, ὡς πρόσχημα τῆς τοιαύτης παρεμβάσεως τῆς Εὐρώπης, προβάλλεται συνήθως καὶ ἡ προστασία τῶν Χριστιανῶν ὑπηκόων τοῦ Σουλτάνου, τὸ ἄχθος τῆς τοιαύτης καταστάσεως βαρύνει ἐπὶ μᾶλλον τοὺς Μωαμεθανούς, οἵτινες οὕτως ἡσυχάζουσι ἐκτοπιζόμενοι, καὶ ὧν ὁ πληθυσμὸς, φέρων ἀποκλειστικῶς καὶ τὰ βάρη τοῦ στρατιώτου, μειοῦται ἐπαισθητῶς.

Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἂν οἱ Ὀθωμανοί, ἐπικρατήσαντες διὰ τοῦ ξίφους ἐν τῇ Χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου καὶ ταῖς ἄλλαις χώραις τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, ἐφέροντο ἡμερώτερον καὶ μετὰ μειζονος θρησκευτικῆς ἀνοχῆς πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους, μεθ' ὧν, ὡς προεῖρηται, κατὰ μέγα μέρος ἦσαν καὶ ὁμαίμονες, ἢ αὐτοτέλεια καὶ ἡ ἐνότης τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους θὰ συνεστέλλετο ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ σφὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας δὲν θὰ εὑρισκε τὸ ἀναγκαῖον χάσμα, ὅπως εἰσχωρήσῃ καὶ συντρίψῃ τοιοῦτον ἐκ γρανίτου κολοσσόν.

Ἡ δυναστεία τῶν ἐπιγόνων τοῦ Ὄσμάν δὲν ὑπῆρξε τὸ κώλυμα τῆς μὴ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων εἰλικρινοῦς ἀναγνωρίσεως τοῦ διὰ τῆς κατακτήσεως τοῦ Μωάμεθ Β' καὶ τῶν προγόνων Αὐτοῦ δημιουργηθέντος νέου καθεστώτος ἐν τῇ ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ· ἀφοῦ ἐκ τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν δυναστείας τῶν Παλαιολόγων μετὰ τὸν ἔνδοξον θάνατον τοῦ τελευταίου Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν ἄδοξον φυγομαχίαν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Δημητρίου καὶ Θωμᾶ, Δεσποτῶν τοῦ Μωρέως, οὐδὲν ἶχνος ἀπέμενε.

Καὶ ἂν δεχθῶμεν ὡς μῦθον ἀρχαίαν παράδοσιν, καθ' ἣν Ἰσαάκ τις Κομνηνὸς (δοτικὸς γνώστης τῆς Ἀραβικῆς ἦν ὁ μεθερμηνεύσας τὰς Νεαράς τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων), γήμας τὴν θυγατέρα τοῦ Ἐμίρου τῶν Σελτσούκων ἐγένετο ὁ πατὴρ τοῦ Σουλεϊμάν, οὗτος δὲ τοῦ Ἐρτογρούλ, οὗ ὁ υἱὸς Ὄσμάν ἦν ὁ

ιζρυτής τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους, ἢ καὶ τὸν θρῶλον τῆς καταγωγῆς τῶν Ὄσμανιδῶν ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ ἡμετέρου Περσέως Ἀχαιμενιδῶν, Βασιλέων τῆς Περσίας, πάχτως ὁμως εἰς τὰς φλέβας τοῦ οἴκου τῶν Ὄσμανιδῶν δὲν εἶναι παντελῶς ξένον τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα, ἐκ θηλυγονίας τοῦλάχιστον οὕτως εἶναι ἱστορικῶς ἀνεπιδεκτὸν ἀμφισβητήσεως ὅτι ὁ Ὄσμὰν ἀρπάσας ἔβωκε σύζυγον εἰς τὸν ζωδεκαετῆ υἱὸν Αὐτοῦ Ὅρχάν διαπρεπῆ τινα Ἑλληνίδα, τὴν θυγατέρα ἐπισήμου Βυζαντινοῦ Ἀρχοντος, ἧτις διὰ τὴν καλλονὴν αὐτῆς ἐπεκλήθη *Νιλουφέρ*, ἧτοι *Ἄνθος τοῦ Λωτοῦ* καὶ ταύτης υἱὸς ἦν ὁ Διάδοχος αὐτοῦ Μουράτ ὁ Α', ὁ κατακτητῆς τῆς Ἀδριανουπόλεως¹.

Δέον νὰ κατανοηθῆ καλῶς παρὰ τοῖς ἰθαγενέσι κατοίκοις τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου ἀνεξαρτήτως θρησκευματος, τοῖς τε Ὄθωμανοῖς, τοῖς Ἀλβανοῖς καὶ τοῖς Ἑλλησι, καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῖς κρατοῦσιν ἐν Τουρκίᾳ ὅτι τὰ ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἀπομείναντα λείψανα τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους δὲν δύνανται νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πολὺ, ὡς βαινουσι· κινδυνεύουσι δὲ θάπτον ἢ βράδιον νὰ πέσωσιν εἰς τοὺς ὄνυχας τῆς Ἄρκτου, ἢ τῶν προσκόπων αὐτῆς Βουλγάρων, ἂν μὴ οἱ ἀποτελοῦντες τὸ Κράτος τοῦτο λαοί, ὁμογενεῖς καὶ ἀδελφοί, συνέλθωσιν εἰς ἑαυτοὺς καί, παρορῶντες τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν διακρίσεις, ἐνωθῶσι καὶ συμπράξωσιν εὐλικρινῶς κατὰ τῶν ὑπερβορείων ἐπιδρομέων, ἐὼν ἀγρίων μονιῶν, ὡς λίαν χαρακτηριστικῶς ἀποκαλεῖ αὐτοὺς ὁ σοφὸς τῆς Ἐκκλησίας Πατὴρ, ὁ πατριάρχης Φώτιος· ἅς μιμηθῶσι κατὰ τοῦτο τοὺς ἀρχαιοτέρους καὶ νεωτέρους Ἑλληνας, οἵτινες, κοσμοπολίται καὶ ἀνεξίθρησκοι, τὴν θρησκείαν ὡς ἀντικείμενον συνειδήσεως ἀείποτε ἐθεώρησαν, καὶ οὐχὶ Σινικὴν τείχος χωρίζον τοὺς πρεσβεύοντας διαφόρους θρησκείας λαοὺς, καὶ μάλιστα ὅταν οὔτοι ὦσιν ὁμο-

¹ Ἐραδύτερον ὁ Ὅρχάν, ἐξηκοντοῦτης, καὶ ἑτέραν ἔλαβε σύζυγον Ἑλληνίδα, τὴν θυγατέρα τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως Καντακουζηνοῦ Θεοδώραν, γυναικακάλειψεν τῷ Ἰωάννου Παλαιολόγου.

γενείς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπὸ πολλοῦ ἤρξατο πανταχοῦ καθιερωῶν ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, ἀποχωρίζων τὴν θρησκείαν τῆς Πολιτείας.

Γνώτωσαν πάντες οἱ μὴ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου ὅτι ἐκ τῆς τοιαύτης τυχὼν ἀπορροφήσεως τῶν ὑπολοίπων ἐν Εὐρώπῃ χωρῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ὑπὸ τῶν ὑπερβορείων ἐπιδρομῶν ἢ ἤττον ζημιωθησομένη εἶσται ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, διότι ἀπὸ τοῦ τοιούτου κλύδωνος θὰ διασωσῶσιν αὐτὴν καὶ αὐθις, ὡς διέσωσαν ἐπὶ δισχολίᾳ ὅλα ἔτη ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς κατακτῆσεως, ἢ διακρίνουσα τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ζωτικότης ὡς καὶ τὰ μνημεῖα καὶ ἡ ἐδέξα τῶν προγόνων αὐτοῦ· ἀλλ' οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς Χώρας, Ὀθωμανοὶ καὶ Ἀλβανοί, ἐν τῷ κλύδωνι τούτῳ θὰ ἐκλείψωσι τέλειον ἐκ τοῦ χάρτου τῆς γῆς, ὡς ἐξέλιπον καὶ τόσοι ἄλλοι τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως λαοί, οἵτινες, καίτοι δράσαντες καὶ μεγαλυθέντες πάλαι ποτέ, οὐδὲν ἔχνος τῆς διαβάσεως αὐτῶν κατέλιπον.

Δ'

Τὴν μετὰ τῶν Τούρκων καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν Τουργκαλθανῶν ἐν ἰσοτιμίᾳ συμπολιτεῖαν ἀείποτε ἐκαλλιέργησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτῶν δεσποτείας, προθύμως προσενεγκόντες πολυτίμους πρὸς τοὺς κρατοῦντας ὑπηρεσίας καὶ ἐν κρίσιμοις περιστάσεσι· πολλάκις μάλιστα καὶ ἐπίσημα πρὸς τοῦτο ἐγένοντο διαβήματα συνεννοήσεως καὶ συνεργασίας, μαρτυροῦντα τοῦλάχιστον, ἂν μὴ τι ἄλλο, τὰ εἰλικρινῆ τῶν Χριστιανῶν Ἑλλήνων αἰσθήματα ἀπέναντι τῶν ἐτεροθρήσκων πλὴν ὁμαίμων αὐτῶν συνοίκων.

Κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Γάλλων δευτέραν κατοχὴν τῶν Ἰονίων Νήσων, ὅτε Ναπολέον ὁ Μέγας ἀπληστος εἶχε ρίψει βλέμματα ἐπὶ

τὴν Ἀνατολήν, ἐκ διαφόρων πηγῶν ἐγένοντο γνωσταί αἱ μεταξύ Ἑλλήνων Ἀρματωλῶν καὶ Τουρκαλβανῶν ξεξαχθεῖσαι διαπραγματεύσεις καὶ οἱ ὅροι τῆς συμπράξεως, οἱ ἐν Κερκύρα διατυπωθέντες ἐνώπιον τοῦ Γάλλου Διοικητοῦ Δοντζελώτ ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, ὡς ἀντιπροσώπου τῶν Ἑλλήνων Ἀρματωλῶν, καὶ τοῦ ἐκ Λάλα Τουρκαλβανοῦ φυλάρχου Ἀλῆ-Φαρμάκη, στενώτατα συνδεσμένου μετὰ τοῦ ἡμετέρου ἥρωος δι' ἀρχαίων οἰκογενειακῶν δεσμῶν. Τῆς Συνθήκης ταύτης τὸ σχέδιον, ὅπερ, ὡς ἐπὶ λέξεσιν ἀφηγεῖται ὁ ἡμέτερος ἥρωος, «*διὰ τρεῖς ἡμέραις καὶ νύχταις ἐγὼ* (δηλ. ὁ Θ. Κολοκοτρώνης), «*ὁ Ἀλῆ-Φαρμάκης καὶ ὁ Δοντζελώτ μὲ ἕνα Γραμματεῖα ἐκάμαμε* . . . ἦταν ὅτι ὅλα τὰ Κάστρα τῆς Μεσσηνίας, τῆς Πάτρας, τῆς Μονεμβασίας, ἅμα ἐβγοῦμε, νὰ κηρυχθοῦναι ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἔλθουν ὅλοι οἱ Τούρκοι καὶ Ῥωμαῖοι, οἱ σημαντικοί, εἰς τὴν Ζάκυνθον νὰ κάμωμεν μίαν Κυβέρνησιν, συνθεμένην ἀπὸ 12 Τούρκους καὶ 12 Ἑλληνας νὰ κυβερνοῦν τὸν λαόν. Οἱ Τούρκοι ἐπίσης νὰ καταδικάζωνται καθὼς καὶ οἱ Ἑλληνας. Τοὺς νόμους τοὺς εἶχαμε ἐγγράφους εἰς τοὺς Κορφοὺς ἀπὸ τὸν Δοντζελώτ ἢ σημαία μας ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὸ Φεγγάρι καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸν Σταυρό . . . ». Ἀτυχῶς τὸ μεγαλοουργὸν τοῦτο σχέδιον, εἰς ὃ εἶχον προσχωρήσει καὶ πολλοὶ τῶν Τούρκων προκρίτων τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐνεκεν τῆς πίεσεως τοῦ Ἀλῆ-Πασᾶ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Βελῆ, καταρτισθὲν ἐν Κερκύρα καὶ ἀποσταλὲν εἰς Παρισίους πρὸς τὸν Μέγαν Ναπολέοντα ὅπως τύχῃ τῆς ἐγκρίσεως αὐτοῦ, προώριστο νὰ διασκεδασθῇ ἐκ τῆς ἐν τῷ μεταξύ κατοχῆς τῶν Ἰονίων Νήσων ὑπὸ τῶν Ἄγγλων.

Ἀλλὰ καὶ βραδύτερον, κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν, ἐκατέρωθεν πολλὰ ἐγένοντο διαθήματα συνεργασίας καὶ ἐνώσεως, ἅτινα προσεπικυροῖ ἐπαρκῶς καὶ ἡ ἐπομένη ἐπίσημος Πράξις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

*Αριθ. 1387

ΠΡΩΩΡΙΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΠΡΟΪΔΡΟΣ ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΥ

«Ἐπειδὴ ἡ Ἀλβανία εἶναι μέγα καὶ οὐσιώδες μέρος καὶ ἡ ἐνωσίς της μὲ τὴν Ἐπικράτειαν τῆς Ἑλλάδος εἴμπορεῖ νὰ φέρῃ τὰ πλέον καλὰ ἀποτελέσματα».

«Ἐπειδὴ τὸ Κοινὸν τοῦ Σουλίου καὶ διὰ τὴν πλησιότητα καὶ διὰ τὰς σχέσεις, τὰς ὁποίας ἔχει μετὰ τῶν Ἀλβανῶν, εἶναι τὸ ἀρμοδιώτερον μέσον διὰ νὰ συνδεθῶσι συμφωνίαι μετὰ τῶν Ἀλβανῶν».

«Κατὰ τὴν ἀπὸ 16' Μαΐου ὑπ' ἀριθ. 107 ἔγγραφον συγκατάθεσιν τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος».

«Διέταξε καὶ διατάσσει τὰ ἀκόλουθα» :

α') «Τὸ Κοινὸν τοῦ Σουλίου ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ πραγματοποιηθῇ συμφωνίας, ὅσων εἶναι δυνατὸν ὠφελιμωτέρας, μετὰ τῶν Ἀλβανῶν Χριστιανῶν τε καὶ Τούρκων».

β') «Αἱ συμφωνίαι αὗται δὲν θέλουσιν διαλαμβάνει περισσότερα προνόμια, ἀλλ' ὅσα ἔχρυν οἱ ἴδιοι Σουλιώται».

γ') «Τὸ Κοινὸν τοῦ Σουλίου ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ διορίσῃ ἕνα ἢ καὶ περισσοτέρους Ἐπιτρόπους διὰ τὴν πραγματείαν αὐτῶν τῶν συμφωνιῶν».

δ') «Ὁ Χιλιάρχος Γεώργιος Πλεισιοδίτσας ἔχει ὁμοίως τὴν ἀδειαν μὲ τὴν γνώμην καὶ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Κοινοῦ τοῦ Σουλίου νὰ πραγματοποιηθῇ μετὰ τοὺς Τσαμήδες, Χριστιανούς καὶ Τούρκους, κατὰ τὰς αὐτὰς συμφωνίας».

ε') «Ὁ Ἐκλαμπρότατος Χουσεῖν-Πασᾶς καὶ ὁ Μουρτο-Τσαῆς, ἐπειδὴ ἐφάνησαν ἀχώριστοι καὶ πιστὰ ἐνωμένοι μὲ τοὺς Σουλιώτας, καὶ ἐπειδὴ ἔχουν τὸ μέσον τοῦ νὰ συντελέσων εἰς τὰς συμφωνίας, ὅπου θέλουσιν γενῆ μὲ τοὺς Τούρκους,

» ἔχουν τὴν ἀδειαν νὰ πραγματοποιθοῦν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
 » μὲ τὴν γνώμην καὶ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Κοινοῦ τοῦ Σουλίου».

ς') «Ὅλαι αἱ μετὰ τῶν ἀνωτέρω ῥηθέντων γενόμεναι συμ-
 » φωναί: θέλουν ἐπικυρωθῆ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν».

«Ἐν Κορίνθῳ τῇ 15^ῃ Μαΐου 1821».

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ Πρόεδρος

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΝΑΚΑΡΗΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΟΓΘΕΤΗΣ

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
 Μινίστρος τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων
 (Τ. Σ.) **Θ. ΝΕΓΡΗΣ**

Ὀλίγον πρότερον, τῇ 23^ῃ Αὐγούστου 1821, ὁ τότε προϊ-
 στάμενος τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας Δημήτριος Κ. Ὑψηλάντης,
 συγκαίρων «τοὺς ἀνδρείους καὶ πιστοὺς συμμάχους καὶ Ἀρχη-
 » γοὺς Ἄγο-Βάσιαρη, Τοῦγκο-Μπέη, Μοῦρητο-Τούλη, Ταχῆρ-
 » Ἀμπάζη, Σουλεϊμάν-Μέτο καὶ λοιποὺς Τόσκηδες» διὰ τὴν
 μετὰ τῶν Σουλιωτῶν σύμπραξιν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
 ἀγῶνα, ἔγραφεν αὐτοῖς ἐκ τῆς πολιορκίας τῆς Τριπολιτσᾶς σὺν
 ἄλλοις καὶ τὰ ἐπόμενα: «... Ἀλλά, σεῖς, ὦ ἀνδρεῖοι Τόσκηδες,
 » δὲν κατάγεσθε οὔτε ἀπὸ τοὺς μικροψύχους Ἀνατολίτας, οὔτε
 » ἀπὸ τοὺς ἀδόξους Σκύθας. Εἶπατε ἀπόγονοι τῶν προγόνων
 » μας ἡρώων' καὶ τώρα, ἐνωθέντες μὲ ἡμᾶς διὰ τὴν ἐλευθερίαν,
 » θεωρεῖσθε ὡς ἀδελφοί μας. Ἄφ' οὗ ὁ Παντοδύναμος Θεὸς
 » καὶ πρῶτος ὑπερασπιστὴς τῆς ἐλευθερίας μᾶς χάριση αὐτὸ τὸ
 » οὐράνιον καλόν, θέλομεν σᾶς ἔχει πάντοτε συμμετόχους καὶ
 » τὸ ὄνομά σας θέλει μείνει χωρὶς ἀμφισβολίαν ἀθάνατον, ἀκούσ-
 » μενον καὶ δοξαζόμενον εἰς ὅλα τὰ βασίλεια τῆς γῆς».

Αἱ τοιαῦται διαπραγματεύσεις καὶ συνεννοήσεις εὐάρεστα
 ἔσχον ἀποτελέσματα ἐπὶ τὴν πρόοδον τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανα-
 στάσεως καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη αὐτῆς, ἰδίᾳ ἐν τῇ Δυτικῇ

Χέροφ Ἑλλάδι, ἔνθα εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐπαναστατῶν κατελέγοντο καὶ οὐκ ὀλίγοι Τουργκαλθανοὶ ἐκ τῶν προκριτωτέρων. Ἄτυχως ὁ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἄλη-Πασᾶ ἀναπτυχθεὶς παρὰ τοῖς Τούρκοις θρησκευτικὸς φανατισμὸς καὶ ἡ ἀστάθεια τῶν Ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, ἡ δημιουργηθεῖσα μετὰ τὴν ἐν Ἄστρει Β΄ Ἐθνικῆν Συνέλευσιν, ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν τελείαν χαλάρωσιν τῶν σχέσεων καὶ τῶν δεσμῶν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, ἐπ' ἀτυχίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, εἰς ἐπίμετρον τῆς ὁποίας νέος παράγων ἀντιδράσεως ἐπεφάνη. Ὁ νεόφυτος τῆς Αἰγύπτου Δυνάστης Μεχμέτ-Ἄλη, καταρτίσας ἰσχυρὰν ναυτικὴν δύναμιν καὶ τακτικὸν στρατὸν δι' Εὐρωπαϊῶν Ὀργανωτῶν (ὧν τινες καὶ τὰ δόγματα τοῦ Κορανίου ἠσπάσθησαν), ἀνεδέχθη νὰ καταβάλλῃ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, καθ' ἧς, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς στρατιᾶς τοῦ Δράμαλι, αἱ δυνάμεις τοῦ Σουλτάνου κατεδείχθησαν ἀνεπαρκεῖς.

Ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1825 τακτικὸς στρατὸς τελείως ὠργανωμένος καὶ ἐξοπλισμένος διὰ τῶν τελειοτέρων λογχοφόρων ὄπλων, ὀδηγούμενος δὲ ὑπὸ παλαιμάχων Εὐρωπαϊῶν ἀξιωματικῶν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ Μεχμέτ-Ἄλη Ἰμβραήμ-Πασᾶ, ἀπεβιβάζετο εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Μεσσηνίας. Οὗτος, ἐπωφελούμενος καὶ τῆς ἐπικρατούσης ἐμφυλίου διαμάχης μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, προέβαινε δραστηρίως εἰς τὴν καταστολὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, ὑπὲρ ἧς ἀγωνιώδη καὶ ἀπεγνωσμένην ἀντέτασεν ἄμυναν ὁ γηραιὸς στρατηλάτης Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ἅμα ὡς ἀφέθη εὐλεύθερος ἐκ τῶν βράχων τῆς Ὑδρας· μέχρις οὗ εἰς τὸ μακρὸν καὶ αἱματηρὸν τοῦτο δράμα ἔθετο τέρμα ἡ παρέμβασις τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὰς τελευταίας ταύτας περιπετείας τοῦ Ἀγῶνος πολλοὶ τῶν Τουργκαλθανῶν θέν κατέλειπον τὰς Ἑλληνικὰς σημαίας· ἔνιοι δὲ μάλιστα τούτων ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ταφὴλ-Μπούζη καὶ ἄλλων μετέσχον ἐνεργῶς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου ἐμφυλίους σπαραγμοὺς ἐν ταῖς τάξιν τῶν Συνταγματικῶν.

Ἐάν ἡ ὑπὸ τοσοῦτον αἰσίους οἰωνοὺς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως ἐπιτευχθεῖσα συνδιαλλαγὴ μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν ἐξηκολούθει· καὶ μὴ διεσπάτο ἐξ ἀτυχῶν περιστάσεων, ὧν ἡ εὐθύνη βαρύνει ἀμφοτέρους, ἂν ὁ Ἑλληνικὸς ἀγὼν ἀντὶ φυλετικοῦ ἀπέβαινε πάνδημος, ἀγὼν ἀπελευθερώσεως πάντων τῶν καταδυναστευομένων κατοίκων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἀποτέλεσμα αὐτοῦ θὰ ἦτο οὐχὶ ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ μικροῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, τὸ ὁποῖον ἀπὸ σκοποῦ ἐδημιούργησαν αἱ Εὐρωπαϊκαὶ Δυνάμεις ἀτροφικόν, ἀλλ' ἡ ἀναγέννησις τοῦ ἀρχαίου Βυζαντινοῦ Κράτους ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἄρτι καθιερωθεισῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν. Τὸ νέον τοῦτο Ἀνατολικὸν Κράτος, πλήρες ζωῆς καὶ ἰσχύος, ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφότητος, θὰ ἐθέρμαινε πάντας ἐν γένει τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὸ λαοὺς ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς καὶ θρησκείματος.

(Ἐγγραφοὺν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1906).

ΜΙΧ. Γ. ΛΑΜΠΡΥΝΙΔΗΣ